

KIEZEN EN DELEN

Nederlandse GLAM-instellingen (*galleries, libraries, archives & museums*) willen zich graag openstellen en hun schatten digitaal tonen. Waar krijgen ze mee te maken? Deel 4 van een serie van zes zoomt in op de (toevallige) keuzes bij digitalisering.

Jos Damen
Hoofd Bibliotheek
Afrika-Studiecentrum
van Universiteit Leiden

Kiezen is leuk, maar ook gevaarlijk. Bijna geen enkele instelling kan haar complete collectie digitaliseren, dus moeten er keuzes worden gemaakt. Daarbij spelen vier factoren een rol: *populariteit, kwaliteit, beschikbaarheid en uniciteit*. Met digitalisering is vaak veel geld gemoeid, dus is kiezen belangrijk. Ik heb bij enkele instellingen van dichtbij kunnen zien welke overwegingen daarbij naar voren komen en welke beslissingen uiteindelijk worden genomen. Dat doet soms pijn.

Foto: Sjoerd Hoifstra, Afrika-Studiecentrum

Panguma-maskers, Sierra Leone 1936.

Slavenadministratie Guyana 1763.

Collectie MCC Zeeuws Archief

Verleidelijk

Het is uiteraard verleidelijk om voor *populariteit* te gaan. Dan kies je voor de delen uit de collectie die bij iedereen bekend zijn: de stukken die worden klaargelegd voor koning(in) en/of burgemeester als die op bezoek komen, de bekende stadsgezichten of oorkonden en uiteraard de hooglerarenportretten en genealogische bestanden. Dat is handig, want vaak komen daar aanvragen voor en dan heb je dat meteen afgedekt. Het is tegelijkertijd een beetje saai, maar voor veel instellingen noodzakelijk. Niemand zal bestrijden dat het goed is om voor *kwaliteit* te gaan. Die prachtige fotocollectie die

je als museum hebt wil je natuurlijk gedigitaliseerd hebben. Maar wat doe je als de fotograaf minder dan 70 jaar geleden is overleden en je niet de beschikking hebt over het auteursrecht van de collectie? De *beschikbaarheid* is dan niet gewaarborgd, want de foto's kunnen niet via de collectiedatabase aan het publiek worden getoond. Het kan dan de moeite lonen om met de auteursrechthebbende(n) om de tafel te gaan en te kijken of een oplossing voor dat probleem kan worden gevonden. Dat hoeft niet altijd om geld te gaan, maar er zijn wel duidelijke afspraken nodig.

Onverwachte schatten

Elke collectie blijkt onverwachte schatten te hebben. Het helpt om er met de blik van een buitenstaander naar te kijken. Dan blijkt die heel ouderwetse koloniale collectie bijvoorbeeld een schatmijn te zijn voor onderzoekers van de minder fraaie aspecten van de Gouden Eeuw. Het Zeeuws Archief heeft het goed begrepen: de slavenregisters uit Middelburg zijn inmiddels gedigitaliseerd en populair als onderzoeksobject, maar met alleen digitalisering ben je er niet. Als je de archieven van de Middelburgse Commerciale Compagnie (MCC) echt wilt laten leven, moet je daar een mooie website omheen bouwen: <https://bit.ly/handelaar-in-slaven>.

Go where the action is

Uniciteit is altijd mooi. Een handschrift, een unieke druk, een speciaal fotoalbum, een zeldzaam bedrijfsarchief: hebben is hebben, en krijgen is de kunst. Maar als dat bedrijfsarchief drie meter lang is, is er vaak geen geld voor complete digitalisering. Dan wordt het kiezen. Maak een zo verfijnd mogelijke inventaris en zet die vooral compleet online. Digitaliseer enkele algemene stukken en kies speciale zaken die de uniciteit van het archief duidelijk maken. Digitalisering opent collecties – als het goed is. Maar dat gaat niet vanzelf. Breng je collectie over het voetlicht: in het lokale sufferdje, op Instagram, via de Vriendenstichting, het bestuur of desnoods Facebook. Draag uit waarom de collectie het waard is om gezien te worden. <

Enkele handvatten bij digitalisering:

- ✓ Maak een goede inventaris van de collectie;
- ✓ Digitaliseer collectiebreed, desnoods vooral teasers;
- ✓ Zorg voor een goede inschatting van de kosten;
- ✓ Kies voor kwaliteit boven kwantiteit;
- ✓ Durf risico's te nemen; ga juist buiten de gebaande paden;
- ✓ Kijk met de ogen van een buitenstaander en betrek anderen bij de keuze;
- ✓ Geef duidelijkheid over auteursrecht;
- ✓ Breng de collectie naar buiten via sociale media en Wiki Commons.